

MARZEC

Kalendarium marzec 1981

3-4

- Polska delegacja partyjno-rządowa gości w Moskwie. Gen. Wojciech Jaruzelski składa na Kremlu informację „O stanie przygotowania państwa do wprowadzenia stanu wojennego” oraz zapewnia, że kierownictwo polskie: mając świadomość sojuszniczego zaplecza, jest zdecydowane do sięgnięcia po ten środek obrony kraju przed kontrrewolucją.
- Z komunikatu:

[...] Wyrażono przekonanie, że polscy komuniści mają możliwości i siły, by odwrócić bieg wydarzeń, zlikwidować niebezpieczeństwa, jakie zawisły nad socjalistycznymi zdobyczami narodu polskiego. [...]

5

- Notatka z akt MSW:

W dniach 8-9 marca ma się odbyć w Poznaniu zjazd wszystkich grup „Solidarności Wiejskiej”. W związku z tym rysują się następujące zadania dla resortu: dążyć do maksymalnego ograniczenia ilości uczestników poprzez dalsze prowadzenie rozmów ostrzegawczych, oddziaływać poprzez tajnych współpracowników, szczególnie spośród kleru, i opracować indywidualne kombinacje, w wyniku których w sposób naturalny przeszkody uniemożliwią wjazd do Poznania poszczególnym kandydatom, prowokować, pogłębiać – to jest istotne – różnice poglądów między poszczególnymi grupami, w celu niedopuszczenia do powstania jakiejś zjednoczonej organizacji. Wysłać maksymalną liczbę tajnych współpracowników, którzy doprowadzą do wywołania chaosu i nieutworzenia ruchu chłopskiego. [...]

6

- Ukazują się antysemickie odezwy powstałego w X 1980 Zjednoczenia Patriotycznego Grunwald (przewodniczący Bohdan Poręba), wzywające do zorganizowania, w związku z rocznicą wydarzeń 1968 roku, kontrdemonstracji dla uczczenia pamięci ofiar syjonistycznych pracowników bezpieczeństwa – stalinowców.

7

- KKP na nadzwyczajnym posiedzeniu omawia dotychczasowe rozmowy „Solidarności” z rządem oraz skalę represji wobec członków i działaczy Związku.

8

- W związku z rocznicą wydarzeń Marca 1968 na Uniwersytecie Warszawskim odbywa się manifestacja. NZS i NSZZ „Solidarność” na UW organizuje w dniach 8-28 III specjalną sesję historyczną. Wśród zaproszonych gości znajdują się m.in. i .

8-9

- W Poznaniu zbiera się krajowy zjazd przedstawicieli kilku niezależnych organizacji rolników. W wyniku zjednoczenia powstaje jeden ogólnopolski NSZZ Rolników Indywidualnych „Solidarność”, stanowiący niezależną reprezentację zawodową rolników. Zostaje powołany Ogólnopolski [Komitet Założycielski](#) NSZZ RI „Solidarność”, w którego Prezydium zasiedli: (Przemyśl) – przewodniczący; jako wiceprzewodniczący – Jan Antoł, (Szczecin) i (Warszawa); członkowie – (Bydgoszcz), Stanisław Chrobak (Tarnów), Jan Ciosek (Jelenia Góra), Jan Frycze i Katarzyna Bielańska (Kraków), (Lublin) oraz (Rzeszów). Na skutek działań dezintegracyjnych SB akt zjednoczenia nie jest powszechny – część organizacji decyduje się działać odrębnie.

9

- i spotykają się z wicepremierem Mieczysławem F. Rakowskim. Omawiane są konflikty w różnych rejonach kraju (m.in. w Łodzi, Radomiu, Nowym Sączu, Suwałkach).

14

- Obraduje I Walne Zebranie Delegatów NSZZ „Solidarność” Regionu Chełmskiego. 211 delegatów reprezentuje ok. 20 tys. członków Związku, zrzeszonych w 131 organizacjach zakładowych. Przewodniczącym został ; w skład Prezydium weszli: Mirosław Przyłipiak – wiceprzewodniczący, – sekretarz, Franciszek Lipert, Janusz Żak, Zbigniew Herman, Ryszard Łączka, Jan Huszcza, Janusz Kwieciński, Janusz Białkowski, Józef Gorzała, Marian Smyk, Aleksander Chudzik, Maciej Psujek, Mirosław Ryl.

16

- Rozpoczynają się manewry wojsk Układu Warszawskiego Sojuz '81.
- W Ministerstwie Handlu Wewnętrznego odbywają się rozmowy przedstawicieli władz i „Solidarności” na temat reglamentacji żywności.
- W Bydgoszczy NSZZ RI „Solidarność” proklamuje strajk okupacyjny w gmachu Komitetu Wojewódzkiego Zjednoczonego Stronnictwa Ludowego. Powstaje Ogólnopolski Komitet Strajkowy NSZZ RI „Solidarność” i domaga się legalizacji Związku. Strajk zyskuje wsparcie ze strony bydgoskiego MKZ NSZZ „Solidarność”.

17

- Gen. Wojciech Jaruzelski i Stanisław Kania spotykają się z marszałkiem ZSRS Wiktorem Kulikowem.
- Wiceminister spraw wewnętrznych gen. Bogusław Stachura zwraca się do szefa Sztabu Generalnego LWP, aby w związku z planowanymi przedsięwzięciami Sztabu MSW w jednostkach wojskowych w Bydgoszczy umożliwiono zakwaterowanie i wyżywienie 1300 funkcjonariuszy MO.
- Ukazuje się 1. numer „Solidarności” – Serwisu Informacyjnego Biura MKZ NSZZ „Solidarność” Stalowa Wola. Pismo redaguje Jan Chorzępa. Do 13 XII 1981 ukaże się 14 numerów.

19

- Do Bydgoszczy przybywa 1300 funkcjonariuszy MO.

- Podczas sesji Wojewódzkiej Rady Narodowej w Bydgoszczy nie dopuszcza się do głosu przedstawicieli „Solidarności”, zaproszonych na posiedzenie w celu zaprezentowania racji strajkujących rolników. Protestującą delegację „Solidarności” milicja pod dowództwem mjr. Henryka Bednarka siłą usuwa z budynku. – przewodniczący MKZ, Mariusz Łabentowicz i Michał Bartoszcze zostają pobici.

20-21

- Obraduje Prezydium KKP; wydaje Oświadczenie wprowadzające stan gotowości strajkowej dla całego Związku:

[...] akcja, jaka miała miejsce 19 marca 1981 r. w Bydgoszczy, jest oczywistą prowokacją, wymierzoną w rząd premiera W. Jaruzelskiego. Przerwanie spokoju społecznego obciąża tych, którzy spowodowali akcję bydgoską, odpowiedzialnością za los kraju.' [...]

21

- W Bydgoszczy odbywa się 2-godzinny strajk protestacyjny. Wieczorem z przedstawicielami MKZ Bydgoszcz spotyka się zastępca prokuratora generalnego Józef Żyto.
- Gotowość strajkową ogłaszają organizacje uczelniane NZS.
- Nad ranem samolot wojskowy rozrzuca nad Bydgoszczą ulotkę informującą, że sam się okaleczył, podpisaną przez „Grupę Radnych Wojewódzkiej Rady Narodowej w Bydgoszczy” – opracowaną przez Oddział Propagandy Specjalnej Zarządu Politycznego WP na polecenie Szefa Sztabu gen. Floriana Siwickiego. Zaczyna się szeroka akcja propagandowa wymierzona w J. Rulewskiego (m.in. mówi się, że zdezerterował z wojska i uciekł do RFN, za co otrzymał wyrok 5 lat, że był karany za pospolite kradzieże i fałszowanie dokumentów, wreszcie że zaledwie kilka dni wcześniej, prowadząc z nadmierną szybkością samochód, zabił przechodnia).

22

- W Warszawie odbywają się kilkugodzinne rozmowy przedstawicieli rządu z Prezydium KKP i MKZ Bydgoszcz, po czym do Bydgoszczy udaje się Komisja Rządowa z ministrem sprawiedliwości Jerzym Bafią.
- Z apelu prymasa Polski kard. Stefana Wyszyńskiego:

[...] *Władze państwowe muszą liczyć się z następstwami każdego nierozważnego kroku czynników porządku publicznego. A obywatele, zmierzający do osiągnięcia słuszných praw społecznych, zrzeszania się i rewindykacji ekonomicznych muszą wiedzieć, że dla osiągnięcia tych żądań trzeba wiele czasu, cierpliwości, możliwości funkcjonalnych.*

- Ze stenogramu posiedzenia Biura Politycznego KC PZPR:

Wicepremier Mieczysław F. Rakowski: *Trzeba szybko zorganizować małą poligrafię na potrzeby wojny ulotkowej*; Jerzy. Waszczuk [zastępca członka BP]: *Są już wydane i dostarczone do wszystkich KW ulotki przeciwko strajkowi.*

- Z komunikatu Biura Politycznego KC PZPR: [...] *Wykonując polecenie kompetentnych władz, organy porządkowe w Bydgoszczy, według posiadanych informacji, działały zgodnie z prawem. [...]*

23-24

- W Bydgoszczy obraduje KKP NSZZ „Solidarność”; podejmuje decyzję o przeprowadzeniu 27 III strajku ostrzegawczego, a w przypadku niewyjaśnienia okoliczności pobicia przedstawicieli „Solidarności” – strajku generalnego, począwszy od 3 III. Wybrano 11-osobowy Krajowy Komitet Strajkowy.

24

- Manewry Sojuz '81 zostają przedłużone na czas nieokreślony.
- W prasie związkowej pojawiają się instrukcje, jak postępować w wypadku wprowadzenia stanu wojennego (strajki okupacyjne) i interwencji sowieckiej (wg wzorów zaczerpniętych z doświadczeń czeskich 1968 roku: zdejmowanie tablic z nazwami ulic, odwracanie drogowskazów itp.).
- Ukazuje się 1. numer „Biuletynu Informacyjnego” Międzyzakładowego Komitetu Założycielskiego NSZZ „Solidarność” Ostrowiec Świętokrzyski. Redakcję tworzą: Ewa Chodor, Anna Kołatorowicz, Szymon Koniewicz, Edward Kulig, Adam Mitura, Wiesław Marek Osmala.

25

- Delegacja KKP spotyka się w Warszawie z Komitetem Rady Ministrów ds. Współpracy ze Związkami Zawodowymi; nie osiągnięto porozumienia w sprawie postulatów

„Solidarności”:

- 1) wyjaśnienia okoliczności wydarzeń bydgoskich;
- 2) gwarancji bezpieczeństwa dla Związku i prawa do repliki;
- 3) aktu abolicyjnego;
- 4) prawa zrzeszania się rolników;
- 5) uchylenia uchwały rządu o odpłatności za czas strajku.

- KKP powierza kierowanie akcją strajkową Krajowemu Komitetowi Strajkowemu z na czele; w skład Komitetu wchodzi: , , , Krzysztof Gotowski, , , Antoni Kopczewski, , .
- W Białymstoku nieznani sprawcy podpalają mieszkania mec. Kazimierza Niemotki i przewodniczącego Białostockiego Zarządu Regionu NSZZ „Solidarność” – nadzorujących dochodzenie w sprawie podpalenia .

26

- Premier gen. Wojciech Jaruzelski spotyka się z prymasem Polski kard. Stefanem Wyszyńskim. Z Komunikatu: *Uznano, że pilną sprawą jest pełna, obiektywna ocena wydarzeń bydgoskich.*

27

- W całym kraju odbywa się powszechny 4-godzinny strajk ostrzegawczy. Na wezwanie „Solidarności” stają niemal wszystkie zakłady pracy. Zostają wznowione rozmowy delegacji „Solidarności” i rządu. Z I sekretarzem KC PZPR Stanisławem Kanią spotykają się prezesi stowarzyszeń wchodzący w skład Komitetu Porozumiewawczego Stowarzyszeń Twórczych i Naukowych, wskazując m.in. na konieczność konstruktywnych posunięć władz w sprawie rejestracji NSZZ RI „Solidarność”.
- Stanisław Kania i gen. Wojciech Jaruzelski podpisują następujące dokumenty:

1. „Myśl przewodnia wprowadzenia na terytorium PRL stanu wojennego ze względu na bezpieczeństwo państwa” (m.in.: uzbrojenie osób godnych najwyższego zaufania, które z całkowitym oddaniem i zaangażowaniem zdecydowane są bronić socjalizmu);
2. „Centralny plan działania organów politycznych władzy i administracji państwowej na wypadek konieczności wprowadzenia w PRL stanu wojennego”;
3. „Ramowy plan działania sił zbrojnych”.

- Kontynuowane są rozmowy przedstawicieli „Solidarności” i rządu. Próbę mediacji podejmuje Zespół Dobrych Usług w składzie: prezes Polskiej Akademii Nauk prof. Aleksander Gieysztor, prezes warszawskiego Klubu Inteligencji Katolickiej prof. Andrzej Świącicki, przewodniczący Komitetu Porozumiewawczego Stowarzyszeń Twórczych i Naukowych prof. Klemens Szaniawski.
- Delegację „Solidarności” z przyjmuje prymas kard. Stefan Wyszyński, który mówi m.in.: *Najpilniejszą sprawą jest ta, żebyście, chcąc wiele, nie stracili i tego, co macie dziś. Wiem, że ruch „Solidarności” jest tak prężny i tak zdecydowany, iż łatwo sobie wydrzeć nie da z rąk tego, co już osiągnął. Pytanie, jaką cenę wypadnie wam za to zapłacić? Dzisiaj wszyscy uznają wielką dojrzałość ruchu „Solidarności”, to że osiągnąwszy tak wiele jak osiągnęliście, nie dopuściliście do tego, iżby się poląła krew.*

- Rozmowy przedstawicieli „Solidarności” i rządu trwają nadal, obraduje też IX Plenum KC PZPR. Z oświadczenia Plenum: [...] *Ugrupowania przeciwników socjalizmu, różne siły prawicy społecznej, oddziałując na „Solidarność”, inspirując działalność sprzeczną z jej statutem, rozwijają szerokie działania propagandowe, których celem jest sianie nieufności do partii i władz państwowych, zwłaszcza do organów milicji i Służby Bezpieczeństwa. [...]*

- O godz. 12.00 rozpoczyna się kolejna tura rozmów z rządem. W wieczornym „Dzienniku” TV informuje o zakończeniu rokowań, zawarciu porozumienia i zawieszeniu strajku.
- We wspólnym Oświadczeniu dotyczącym sprawy bydgoskiej uznano:

[...] *zamknięcie sesji WRN nastąpiło bez zachowania obowiązujących reguł prawnych, a użycie sił porządkowych dla usunięcia przedstawicieli „Solidarności” z budynku Urzędu Wojewódzkiego jest działaniem sprzecznym z przyjętymi dotąd i przestrzeganymi zasadami rozwiązywania konfliktów społecznych środkami politycznymi, przede wszystkim drogą negocjacji. Rząd wyraża także ubolewanie z powodu pobicia trzech działaczy związkowych i zapowiada, że winni staną przed sądem. Postanowiono przyspieszyć prace nad ustawą o związkach zawodowych, tak aby jej projekt w ciągu miesiąca mógł być wniesiony pod obrady*

31

- Biuro Polityczne KC PZPR wyraża niezadowolenie z porozumienia podpisanego przez Mieczysława F. Rakowskiego.

31 III - 1 IV

- W Stoczni Gdańskiej obraduje KKP, która przyjmuje Oświadczenie z 30 III jako wstępne porozumienie, pozwalające na wszczęcie negocjacji z rządem na temat głównych problemów i odwołuje strajk generalny. Wielu członków KKP ostro krytykuje porozumienie (odtąd nazywane warszawskim), wyraża niezadowolenie z autokratycznego trybu pracy grupy negocjacyjnej i ze zbytniego wzrostu roli ekspertów. Do dymisji podaje się rzecznik prasowy „Solidarności”, z funkcji sekretarza KKP odwołany zostaje.
- Z listu i Mariusza Łabentowicza do KKP:

[...] Wy, nasi delegaci, mieliście atuty, z których mogliście wygrać najmniej połowę. [...] Przegraliście wszystkie karty, łącznie z cenzurą, więźniami politycznymi, rolnikami itp. [...] po 10-dniowych naradach, gdy naród oczekiwał głębokiego przełomu, podpisaliście komunikat, który był w stanie spłodzić najgorszy kancelista.